

Een gezin, een plan.

Een gezin met opgroeiende kinderen heeft zo nu en dan ondersteuning nodig om alles goed te laten verlopen. Soms is die ondersteuning heel licht (bijvoorbeeld een advies van de huisarts of van de leerkracht) en soms is die ondersteuning wat zwaarder (bijvoorbeeld het inzetten van een maatschappelijk werker of plaatsing op een school voor speciaal onderwijs). Zodra de ondersteuning plaatsvindt met de inzet van een professional worden er, in goed overleg met de ouders, plannen gemaakt. Nog niet zo heel lang geleden is het besef ontstaan, dat in situaties waarbij meerdere professionals zijn betrokken ook een veelheid aan plannen op een gezin worden losgelaten zonder dat er enig overleg of afstemming is. Met de komst van het passend onderwijs (1 augustus 2014) en de nieuwe Jeugdwet (1 januari 2015) is door de wetgever geregeld dat er goed overleg moet zijn tussen al die professionals. Onderwijs werkt samen in samenwerkingsverbanden en de gemeente is verantwoordelijk voor de jeugdzorg. Vanaf 1 januari 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor alle vormen van jeugdhulp. Naast de centra voor jeugd en gezin (CJG) die er in veel gemeenten al waren, zijn gemeenten nu ook verantwoordelijk voor specialistische hulp, zoals jeugd-ggz, zorg voor jeugd met een (licht) verstandelijke beperking, gesloten jeugdzorg en het onderdeel 'preventie' van de jeugdgezondheidszorg. Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering. Waar het onderwijs sinds vorig jaar augustus een zorgplicht kent, zo heeft de gemeente nu de jeugdhulpplicht, een in de nieuwe Jeugdwet vormgegeven zorgplicht van gemeenten. De gemeente moet ervoor zorgen dat ieder kind dat jeugdhulp nodig heeft, deze ook daadwerkelijk krijgt. Iedere gemeente heeft in een jeugdplan vastgelegd hoe die ondersteuning (integraal en laagdrempelig) wordt aangeboden. Essentieel is daarbij dat er wordt samengewerkt met de vindplaatsen, waaronder het onderwijs. Onderwijs en jeugdhulp moeten beleid op elkaar afstemmen. Tenslotte zit een kind heel wat uren op een school en zijn ook de ouders heel vaak via de school goed bereikbaar.

Één gezin – één plan – één regisseur. Het klinkt zo simpel. Als iedereen die bij een gezin betrokken is nu maar vanuit één lan werkt en er is één iemand die de regie voert op dat plan, dan voorkomen we allerhande problemen in de afstemming en dan ligt de informatie allemaal op één punt bij elkaar. Dat lijkt een mooitreven, maar in de praktijk gaat dat helaas niet werken. Wat heeft de leerkracht immers te maken met het plan dat een huisarts gemaakt heeft voor de behandeling van een kind of waarom zou een maatschappelijk werker onmiddellijk melden dat ze in een gezin is geweest waar ook kinderen zijn en dus de school van het 'plan' op de hoogte moet worden gesteld?

En wie gaat dat allemaal regisseren? De jeugdprofessional, de arts, de leerkracht? Zo zal het zeker in de praktijk niet gaan. Iedere professional maakt zijn eigen plan voor zijn of haar taakgebied. Wat wel van belang is dat er informatie wordt verstrekt daar waar dat nodig is. In dat afstemmings- en informatieproces speelt de jeugdprofessional een centrale rol. Die heeft immers kennis vanuit verschillende domeinen wat er met een kind aan de hand is. Gaat die ook regisseren of sturen? Nee, dat niet, maar die kan wel informatie uitwisselen die relevant is en die kan andere professionals vragen hoe zij rekeninghouden met wat er op andere domeinen met een kind gebeurt; ook op school.

En dé plek waar al die activiteiten bij elkaar komen is het gezin. Het gezin van het kind is dan ook de regisseur van al die activiteiten. Het gezin is immers eigenaar van het plan en heeft dus zelf de regie. Indien ouders, jeugdige of jongere niet zelf het plan kunnen opstellen of niet zelf regie kunnen voeren zijn er professionals die het gezin daarbij ondersteunen. Deze ondersteuning is gericht op het versterken van de regie van ouders/jeugd (versterken eigen kracht). Dus de jeugdprofessional kan dan wel in de positie komen dat deze (mee)stuurt en regisseert, maar dit is afhankelijk van de eigen kracht van ouders. Pas als het gezin onvoldoende bij machte is om die regisseursrol op zich te nemen dan zal de jeugdprofessional instappen om bij te staan, maar niet om over te nemen.

Passend onderwijs is gericht op het voorkomen van belemmeringen (preventie), snel signaleren als belemmeringen dreigen te ontstaan (analyse en diagnose) en daarop passende interventies ondernemen. Belemmeringen kunnen hun oorsprong vinden in de zogenaamde kindfactoren, omgevingsfactoren en schoolfactoren. Vaak is er sprake van meerdere invalshoeken die in onderlinge samenhang moeten worden gezien. Dat betekent voor de onderwijsinstelling om op basis van haar analyse de externe onderwijs-ondersteunings- en hulpstructuur te benutten om de problematiek te duiden en aan te pakken. Onderwijsinstellingen moeten daarbij ook gebruik kunnen maken van algemeen maatschappelijk werk, jeugdarts en jeugdhulpverlening. De aansluiting daarmee wordt gevonden via de jeugdprofessional die op iedere school komt.

Complexe situaties kunnen worden ingebracht in de bovenschoolse zorgstructuur, de zorg- en adviesteams. Op basis van dit overleg wordt extra ondersteuning en zorgcoördinatie afgesproken en in de gaten gehouden dat de gezamenlijk afgesproken interventies daadwerkelijk uitgevoerd en gevolgd worden. Dit is ook een moment waarin de afstemming met de jeugdprofessional moet plaatsvinden zodat er inderdaad gewerkt wordt vanuit de gedachte één gezin - één plan. Niet dat dat één document moet zijn, maar hier wordt met elkaar overlegd en afgestemd. Alle deelplannen van de betrokken professionals worden zo met elkaar afgestemd. Zo wordt voorkomen dat professionals naast elkaar heen werken en het gezin de dupe wordt.

Gemeenschappelijke taakstelling:

Alle betrokkenen (o.a. scholen, instellingen, gemeente) committeren zich aan de multidisciplinaire aanpak rond een gezin, waarbij plannen op elkaar worden afgestemd en betrokken professionals elkaar informeren.

Niet alleen wordt het proces (werken in de keten) zo efficiënt mogelijk ingericht en gemonitord, maar de aandacht gaat vooral uit naar de opbrengst (werkt de aanpak ook?).

Alle betrokken professionals realiseren zich dat werken in de keten een werkwijze is die voortdurend vraagt om reflectie en bijstelling en waarbij alle betrokkenen gericht zijn om van en met elkaar te leren zodat de kwaliteit van de ondersteuning en de hulp toeneemt.

Ten aanzien van het bovenstaande thema werkt SWV PO3002 samen met de gemeentebesturen aan:

- het continueren en verder ontwikkelen van het ingezette beleid (door de gemeenten) in overleg met de instellingen gericht op jeugd en onderwijs;

- het werken vanuit een gezamenlijke regionale educatieve agenda, die de verschillende activiteiten in hun onderlinge samenhang beschrijft;
- een adequate afstemming van activiteiten die zich richten op de begeleiding van leerlingen of hun gezinnen door deelname aan gezamenlijke overlegsituaties met een heldere verwijzing naar wie waarvoor verantwoordelijk is (onderwijs/jeugdhulp/gemeente);
- de harmonisatie van de werkwijze van de bovenschoolse zorgstructuur in de regio om te komen tot kwaliteitsverbetering;
- het hanteren van een eenduidige structuur van de zorg- en adviesteams (ZAT) heeft hierbij de voorkeur.

De gemeenten streven in hun afspraken met de instellingen die behoren tot de vaste kernpartners van de bovenschoolse zorgstructuur, evenals de partners die op grond van de problematiek rondom een kind en/of gezin incidenteel aanschuiven, naar een daadwerkelijke beschikbaarheid, zodat zij hun rol en verantwoordelijkheid kunnen nemen en hun expertise kunnen inzetten ten behoeve van de leerling en eventuele andere betrokken professionals of instellingen.

De gemeenten en de het samenwerkingsverband houden zicht op de gewenste ontwikkelingen door tenminste jaarlijks op overeenstemming gericht overleg te plegen over het ondersteuningsplan en het jeugdplan en zij betrekken daarbij de evaluaties die zij kennen vanuit hun eigen taken en verantwoordelijkheden.